

790 Gråtarvollen i Beitstadgrenda

Frida hadde gledet seg i mange dager, endelig skulle hun få stå brud - eller bli gitt bort - som det het i de dager. Det var få som i den tiden kunne si at de gledet seg. Vanligvis hadde kvinnene ikke noe valg. Det ble bestemt *ættene* imellom hvem som skulle ha hvem. De store høvdingene hadde flere koner og mange træler. Likevel hadde hun ikke vært uten påvirkning, og hun kom til å bli alenebrud også - ikke et vedheng til en gammel surmodig soldat eller gårdskar. Ikke engang en eldgammel småhovding på 30 år skulle hun gis til. Nei, hun hadde vært heldig - selv om lykken i seg selv kom som et resultat av en rekke tragiske omstendigheter.

På oldtidsgården Mæle bodde Birger, den mektigste småhovdingen i dalføret. Han hadde over 20 træler og 40 frie menn i sin stall. Gjennom flere generasjoner hadde hans familie ivaretatt ættens ære gjennom kamp og blodhevn. I flere hundre år hadde de ligget i en evigvarende krangel med høvdinge og storfolk innad. Så kun for et par vintrer siden hadde Birger falt i kamp mot Trym fra Sundnes. Lite ante slekta at dette også skulle gjenta seg med hans eget tippoldebarn, en ny kong Birger - mange år senere - som skulle falle i nærheten av Haraldreina i kampen mot selveste Harald Hårfagre.

Eldste sønnen skulle overta på Mæle, men hadde omkommet sist vår ved drukning da hesten gikk gjennom isen på Møssjøen. Nå var det nest eldste sønnen som stod for tur, han het Brynjur - var 13 år gammel, og faktisk blitt kjent med Frida gjennom flere besøk ute på Frosta, hvor far til Frida var en aktet hirdmann. Ikke bare var det sterke bånd mellom de berørte slekter, men de to jevnaldrende ungdommene hadde tidlig funnet glede i hverandres leik og selskap. På grunn av de tragiske forandringene på Mæle, ble det raskt bestemt at det skulle lyses til storfest på Mæle for å markere brorsbånd mellom to slekter. Det skulle blotes, og festes - for å glemme og for å gi håp. Alt gikk så fort. Det kom bud til Frosta om at Frida måtte innfinne seg tre dager etter neste fullmåne.

Dagen var kommet, og følget var ventet over Hjelseng, Dullum til Beitstad - og ned mot Mæle. Her gikk blant annet en liten vei de kalte for Stien. Ved Øverby hadde Brynjur og noen av hans nærmeste hirdmenn tatt oppstilling for å møte sin tilkommende. Det lå en viss spenning i luften hos begge de to 13-åringene. I dag ville vi kalt de barn, men på den tiden var de voksne - og kanskje ferdige med 1/4 av sitt liv allerede. Ytterst få kunne påregne å bli 50 år.

Etter at storebror druknet, hadde sommeren gått med til å omgruppere ”bedriften”, samt reparere en del tak som var utette. Det hadde regnet mye denne sommeren. Høsten hadde kommet med vedvarende nedbør, rå og kjølig luft gjorde innhugg i mange familiers store barneflokker. Det tæret på. Naturens krefter var lunefulle, og uten at folket som bodde langs

Stjørdalselva forstod eller merket noe, var det mektige krefter også på gang i dalsidene ovenfor. Saltet ble skyllet bort. Leira som beveget seg i mange lag under jordskorpa, var like uberegnelig som kort i en kortstokk. Kortene begynte å gli.

Brynjur stod i lag med to av sine mest betrodde menn. De var dobbelt så gamle som han selv - og var både rådgivere og livvakter. Nå stod de der og myste mot kanten av åssiden hvor fortropper hadde dukket opp og gitt til kjenne at hovedpersonen var like bak. Så kommer hovedfølget. Frida kom gående fremst, mange timeter foran de andre - kun ledsaget av sin personlige lakei. Da hun er kommet noen få meter ned i åssiden, kommer flere tunge kløvhester ut på kanten. Brått smeller det, som et armbrøst som gir slipp - og før Frida får reagert blir beina slått vekk under henne. Raset var ikke så bredt, men dypt. Et redselsskrik blir på en måte kvalt da Frida forsvinner ned, eller rettere sagt bak i den dype kløfta som åpner seg. Skrekkslagen står Brynjur på andre siden av dalen og ser sin vordende brud bli oppslukt av flere tonn med leirmasse. Det hele var over like raskt som det hadde begynt. Kun på noen få sekunder. Så ble alt stille - så veldig stille. Den varme fönvinden rusker lett i trekronene. Så begynner hulkingen fra annen familie og tjenestefolk som hadde kommet ned på vollene ovenfor raset. Nå står de der ute på vollen og liksom venter på at hovedpersonen skal komme ut av den grå leirmassen som har falt til ro som et stort stygt arr i naturen. Stedet der folk samlet seg ble senere kalt for Gråtarvollen.

Vi lar soga slutte her - fordi dette er min versjon - ei dramatisert, fingert historie med utgangspunkt i ”sagnet” om et ras i Beitstadgrenda, hvorpå folk samlet seg på vollen og gråt da de så hva raset hadde gjort med dalen. Kanskje hadde virkelig raset tatt liv?

Lengre vest, ved siden av den gamle plassen Stien, heter det Brurstien. Et annet sagn tilknyttet Beitstadgrenda tilsier derfor at her falt ei brur utfor da hun sammen med slekt og venner skulle til kirka for å gifte seg. Hun glei på issvuller - falt utfor kanten, slo trolig hodet mot en større stein - og døde. Og for begge sagnene gjelder det samme. På vollen ovenfor stod folk og gråt, slik at stedet fortsatt heter Gråtarvollen. Stjørdalsboka hevder at et jordras har funnet sted i den førhistoriske tiden, og i boka til Kåre Berg dokumenterer fagfolk at det gikk minst to ras i Beitstadgrenda i oldtiden. Men da var det ingen kirke for brura å dra til. Det kan også være slik at Gråtarvollen kan ha tilknytning til tradisjonsfortellinga om raset som ga navnet til Hjelpdal, og at folk stod der oppe og gråt fordi raset hadde tatt liv og/eller eiendom.

De lærde strides om Beitstad gård og grend skal skrives "bei" eller "beit". På kartene til Statens Kartverk har t'en forsvunnet. Likeledes skriver folk i grenda uten t. Dette trolig som et resultat av dialekt, som uttalte "bei`sstann", mens navnet kommer av "beit" som betyr hamnegang, beite. - Med eller uten t, *tradisjonsfortelling* og *tragisk* skrives i alle fall med t, men så står da også begge - dessverre ofte "godt" til hverandre historisk.